بەردەوامبوونی پەراوێزخستن قەیرانی بەها. کێشەی بنچینەیی ئینسان ... سمکۆ محەمەد

لەمانای زاراوەکەوە دەست پێدەکەم کە بۆچی پەیوەندیی بە پەراوێزخستنەوە هەیە، بەها بەواتای قیم دێت بەعەرەبی، وشەیەکی لاتینییە بە بنەما فەلسەفیەکەی، لەریشەوە لەوشەی بنەما رەفتارییەکانەوە هاتووە کە کۆمەڵگە وەکو پێوەر کاری پێدەکات، واتە بەپێی ئەو تەرازووەی بۆ دیاردە و شتەکانی داناوە و بەوەش ئینسان هەڵدەسەنگێنێ، هەڵبەت پێوەرەکەش بەپێی ئەو بنەمایانەی کە بەهەند وەرگیراون، یان بە لاگیری و یان بە عەقڵی کۆمەڵ نوێنەرایەتی کراون، بەپێچەوانەوە یان ئەوی تر پەراوێزدەخات و یان خۆی پەراوێزدەخات.

لەنێوان بەهای ئینسانی و بەهای باڵا کە چەند پێناسەیەکی هەیە، شتێك نەماوە ناوی بەهای ئینسانی بێت، بەڵام کە دەردەشە لەسەر نموونەی باڵای ئیدیۆلۆژییەکان دەکرێ، هێڵێکی سوور دیاری دەکرێت و وەکو موقەدەس تەماشا دەکرێ، ئەمە سەرەتای نەمانی بەهای ئینسانی یە، لەبەرامبەردا سەرهەڵدانی بەهایەکی دیکەی پیرۆز، چونکە ئەم ئینسانە درووستکراوەی ئێستا بەبێ خوداوەندی خۆی و بەبێ نموونەی باڵای خۆی ناتوانێ قسە بکات و ناتوانێ وەڵامی پرسیارەکانی خودا و هەقیقەت و چاکەکاری بداتەوە و لەپەنایدا بژی، ئەم دۆخە درووستکراوە کە سەنتەرێکی بۆ بەها داناوە، تاکو هەموو شتەکانی تر ە ئینسانیشەوە لەکەنار ئەودا بووەستن، هێزێکی باڵایە کە تەکنۆلۆژیایە و بۆ نەهێشتنی ئیرادە و بەهاری ئیرادەگەرێتییە، بۆیە ناتوانێ رەخنەی لێبگرێ، لەباشترین حاڵەتیشدا کە رەخنە دەگرێت لە کواڵیتی دەیگرێ، نەك لەو هێزە باڵایەی کە ئاراستەی دەکات.

هەڵبەت وەکو باسم کرد لەدەرەوەی بەهای باڵا، شتێکی دیکەی هاوچەرخ هەیە، ئەویش تەکنۆلۆژیایە کە مەودایەکی خستە نێوان کێشە و پێویستییە دیارەکان، ئەمەش دوای ئەوەهات کە عەقلانییەت گرینگی بەم ستایڵە بەهایەدا، هەروەها گرینگی ئەم گۆڕانەش بە پلەیەك کە نەیهێشت و دژی هەموو ئاڵوگۆڕێکی ریشەیی بووەوە کە دواجار ئاراستەشی گۆڕی، ئەم دۆخە کارێکی کرد کە ئەم چەرخەی ئێستا داوا بکات بگەڕێتەوە بۆ تواناکانی ئینسان بە سرووشتی خۆی، بەڵام بە

کەرەستەگەلێك کە دیسان بەرهەمی تەکنۆلۆژیا و عەقلانیەت بوو، رێگەی نەداو نموونەیەکی دیکەی باڵای تەکنۆلۆژی خوڵقاند، بۆیە سەرەنجام ئەو بەهایانەی نەهێشت کە ئینسان وەکو مەرجی ژیانی شایستە تەماشای دەکرد، سەرەنجام پەراوێزخستنی هەر نەتەوە و کولتوور و رۆشنبیرییەك لەئەنجامی نەهێشتنی ئەو بەهایانەوە سەریهەڵدا.

تاکو ئەوکاتەی ئینسان نەبووبوو بە سەنتەری دەسەڵات لەسەر زەوی و خۆی لێنەگیرابوو، بەشێك لەو بەهایانە مابوون کە دڵنەوایان دەدایەوە، یان وەڵامێك بوون بۆ قەیرانە سرووشتی و ناسرووشتیەکان، دواتر کەوتە ئەو شوێنەوە کە گوایە هۆشیاری ئامانجە سەرەکییەکەیە بۆ بەسەنتەر بوونی، بەڵام دەرکەوت کە جوانکردنی هۆشیاری لەگەڵ خودی هۆشیاری موزەیەف جیاوازی هەیە، بەو مانایەی کە ویژدانێك بخوڵقێنێ بەختەوەر بوو بەو یەکسانیەی کۆمەڵگەکان کە تائێستاش بەخۆیەوە نەیبینیوە، ئەمەش لە پێناو بزرکردنی خودی هۆشیاری بوو کە بەمانا فراوانەکەی نەمانی بەهابوو، لەبەرامبەریشدا ناوهێنانی بۆ سەرهەڵدانی بەدیارخستنی فکر و وجوود و هەلپەرستی خودی بوو، ئەمەش وای کرد کە نێوانگیرییەکان لەنێوان شعور و بێ شعووری بەردەوام نەمێنێ”. هربرت مارکوز. الانسان ژو البعد الواحد. ترجمە. جورج گرابیشی. دار الاداب ل112. ئەمەش ویژدانی لە ماندووبوون و مەترسییەکان دوورخستەوە، هەروەها رۆشنبیری گەلانیشی هەڵمژی کە بووە هۆی هەژاری و گەڕانەوە بۆ کۆمەڵگەی پیشەسازی بۆ پیشەیی سرووشتی کە ئەمە بە لوغزی هەوڵەکە دادەنرێ، ئەمە پەراوێزکە لەو پەراوێخستنەی کە ستراتیژ بوو نەك تەکتیك.

نیچە لە کتێبی ئاوابوونی بتەکاندا ئەو ئیرادەیە دابەشی سەر رەوشت و توانای هۆشیاری کرد، هەروەها پێیوایە نەخۆش و لێدراوەکان، “وەهنی بەهایی بۆ نوێخوازی لە رەوشت و هونەر و دین و زانست و مەعریفەدا هەیە، یان لە لەنێوان تێکچوونی جەستەیی و ئەخلاقیدا هەیە، ئەمە هیچ جیاوازییەکی نییە لەنێوان کەسێك رەوشتی نییە و کەسێکی تر لەرووی فیسیۆلۆژییەوە کەمئەندامە، ئەوەش بەسەر چینەکاندا دابەشدەکات، لەکاتێکدا ئینسان هەوڵی ئەوە دەدات کە لەهەموو رووداوێك مانایەك یان ئەزموونێك بدۆزێتەوە، کەچی ئەو مانایە بەهۆی نەبوونی ئیرادەوە نائامادەیە و هیچ ئامانجێکی نییە، بۆیە ئینسان بەتەنها دەمێنێتەوە لەو ژیانەی کە هیچ بەهایەکی تیانییە، بەردەوام بوونی جیهانیش بەبێ بەها و بێ مانا و بێ ئامانج، خراپترین حاڵەتە لە نەبوونی بەها”. جمال مفرج. ازمە القیم من المازق اخاقلاقیات الی جمالیات الوجود. دار العربیە للعلوم الناشرون. منشورات الاختلاف ص44.

کەچی جیل دۆلۆز سەبارەت بەنیچە پێی وایە ئیرادەی هێز لەباڵاهاتن

و بەدوایەکداهاتنە لە رەگەزی بەرهەمهێنانی جیاوازی چەندێتی و رەگەزی بەرهەمهێنانی جیاوازی چۆنیەتی، لەنێوان هەردوکیاندا یەکێکیان باڵادەست دەبێت و ئەویتر ژێردەست، بەوپێیەی کە چالاکی هەرکامیان لەنێوان ئەرێنی و نەرێنیدایە، هەر لەوێشدا دۆلۆز ئەوە شیدەکاتەوە کە بۆچی ئەو پرسیارانە بەردەوام دەبن و یەکێکیان دەکات بەچالاك و ئەویتر ناچالاك. لێرەوە مانای بەهای نوێ رەخنەی لێدەگیرێ، چونکە زاراوەگەلی دادپەرەوەی و ئیستاتیکا و چاکەکاری لەبارەی بکەری نوێیەوە دەستپێدەکات، لەکاتێکدا هیچ کام لەو زاراوانە بەمانا بەهایەکەی کاری پێنەکراوە، بگرە قۆپ کراونەتەوە و کۆتاییان بە هەقیقەتی بەرەهەندە ئیرادەییەکەی هێناوە، ئەویش ئەوکاتە دەردەکەوێت کە ئیرادە پوچ بۆتەوە و لەبری ئیرادە قۆستنەوەی هەلومەرجەکانە.

بەها شتێکی نەبینراوە چ لەلای کەسی خوێنەوار و چ لەلای کەسی نەخوێنەوار، بەڵکو شتێکە پەیوەندیی بە ئیدراکی هەستەکییەوە هەیە، ئەگەر کەسێك لەهەر پلەو پایەیەکی کۆمەڵایەتی و سیاسی و ئایینی و هتد بێ، هەست نەکات شتەکان بەهایان لەدەستچووە، هەست ناکات ژیان چ ئاراستەیەکی وەرگرتووە و چارەنووسی ئینسان بەرەو کوێ مل دەنێ، بۆیە کە نەخۆش دەکەوێ یان دەکەوێتە پلەیەکی خوارتر لە ئابوری و ژیانی کۆمەڵایەتی و هەست دەکات مافی خوراوە، ئەوکات هەست دەکات ئینسان دووچاری نەخۆشی بووە بەلەدەستدانی بەها بۆ شتەکان و نەریتی ئینسانی. ئەمە لە قۆناغەکانی رابردووی مێژووش دووبارە بۆتەوە و ئەزموون کراوە، بەڵام ئەزموونەکە جیاوازیی هەیە "فەلسەفە لەسەردەمی رۆشنگەریدا لە رۆژئاوا، رقێکی هێنایە کایەوە کە بانگەوازی بۆ دەکرد لەرێگەی دژە سیستمی کەنیساوە، ئەو جەنگەی لەنێوان بانگەشەی ئازادی و تاکگەرایی و مەزهەب و شوناس، تائێستا کە 200 ساڵە بەردەوامی هەیە، ئەم فەلسەفەیە پێیوایە هەموو ئینسانێك لەتەواوی دونیا ئایین پەروەرە، بۆیە ئینسان دەتوانێ سەربەخۆیی خۆی رابگەیێنێت لە ئایین، هەروەها بەتەنها بژی، بەڵام پێچەوانەکەی راست بوو، چونکە ئەوەی ئینسانی ترساند (ئایین و نەریتی ئایینی) بوو لەناو سەنتەری ئایینەکاندا هەم لە پەرستاگاکان و هەم لەنێو کۆمەڵگە خۆی کە گوتاری ئایین بەسەریدا زاڵ بوو،، هەروەها لەهەموو کارو کردەوەکانی رۆژانە رەنگیدابۆوە، جیاوازی بچینەیی نێوان تیۆری رۆشنگەری و تیۆری ئوسوڵی لە دونیادا، ئەوەیە کە یەکەمیان جەخت لە هاوبەشی دەکات لەنێوان هەموو بەشەرییەتدا، هەروەها تاکو بەرقەرار بوونی یاسا و دەستوور تاکو ئەرك و ماف دیاری دەکات، ئینسانیش بەگشتی بەبێ لەبەرچاوگرتنی رەگەز و نەژاد و زمان و رەنگ و چین و هتد بۆ منەت

دەبێ بەرامبەر ئەو سەنتەرە ئایینیانە، هەروەها ئەویتر جەختی لەسەر تایبەتمەندێتی رەسەنایەتی و ئایینی و زمانەوانی و هتد دەکات، بۆ ئەوەی کێشە مەزهەبی و ئایینی و نەتەوەییەکان بەردەوام بن" حسن العودات. النهچه و الحداپه، بین الارتباك و الاخفاق. دار الساقی. بیروت لندن. سنه 2011. ص51. ئەمەش بەپێی قسەی داریوش شایگان بۆ (بەهای رۆشنگەری بۆخۆی بەهایەکی کەونییە، ناتوانێ لە نێو مافە ئیسلامییەکان و مافەکانی هیندۆسییەکان و مافە کۆنفۆشیەکان هەبێ، بەڵکو لە نێو مافە کەونییەکاندا هەیە، مافیش بەسەر هەمو ئینسانێکدا پراکتیك دەبێ لەهەر شوێنێك بێ، بۆیە ئەمە نەیتوانێ تایبەتمەندێتی رۆشنبیری و هۆشیاری ئەوانی تر، بۆ نموونە گواستنەوەی ئاسی بوون، بۆ بە ئوسوڵی بوون و توندڕەوی، کەواتە با رۆشنگەری هەر لەو بڕوایەدا بووبێت کە ئینسان جەوهەری دونیایە و سەنتەری درووستکەری چارەنووسە، بەڵام دەرکەوت کە هەڵچوونەکانی هێزێکی ترسناکترە لە تۆفان و توڕەبوونی سرووشت، بۆیە لێرەدا ئینسان نازانێ چارەنووسی خۆی بپارێزێ، کاتێك کە لەژێر کاریگەری ئایین و کولتوور توڕە دەبێ، ئەوەی کە ئێستا دەبینرێت و هەستی پێدەکرێ لە ئاستی سیاسی و ئابوری و تەندروستیدا لەهەموو جیهان، ئەو جیاوازیەیە کە نەیتوانێ ئینسان بەیەك ئاراستەدا ببات، ئەمە ترۆپکی بابەتی پشتگوێ خستنی بەهایە لەلای ئینسان، هەر ئەم پشتگوێ خستنەش بوو ڕێگەی لەوەگرت خۆی پەراوێز بخات.

چیرۆکی "هەوڵەکانی" ئەمەریکا، ڕوسیا و فەرەنسا بۆ یەکخستنی کورد ... فەردا چەتین

لە تورکییەوە: نەجیبە قەرەداغی

هەفتەی ڕابردوو بەشی تورکی رۆژنامەی ئیندیپێندنت هەوالێکی بەناونیشانی " هەوڵی سێ دەوڵەت بۆ یەکخستنی کوردەکانی سوریا ئەنجامی لێکەوتەوە، پەیەدە و ئەنەکەسە ڕێکەوتن" بڵاو کردەوە.

هەواڵی " هەوڵی یەکخستنی کورد "ی ئەمەریکا، فەڕەنسا و ڕووسیا لە خودی هەواڵەکە گرنگتر بوو.

ئەگەر ڕووسیا لەناو مەسەلەیەکەیدا ئەوەیە ئێمە نازانین ‘هەوڵ’ەکانی چین لە کۆکردنەوەی پەیەدە و ئەنەکەسە. هەرچی ئەمەریکایە، لە کۆبوونەوەکانی جنێف دا لە ٣٠ ی حوزەیرانی ٢٠١٢ ەوە تا دوایین کۆبوونەوە کە هەشتەمین بوو، یەک سیاسەتی پەیڕەو کرد، ئەویش بانگ نەکردنی پەیەدە بۆ کۆبوونەوەکان.

بەپێی لێدوانی کاربەدەستانی پەیەدە گوایە؛ " تورکیا ئاڵۆزی دروستدەکات، ئەگەر ڕێ لە ئەنەکەسە بکەنەوە ئەوە ڕێی پەیەدە لەسەر کۆبوونەوەکان دەکرێتەوە". بانگی پەیەدە ناکەن بۆ کۆبوونە فەرمییەکان بەڵام بژاریان لۆبی ناو ئوتێلەکان و دیداری ‘ نزیک’ و ‘ سەمیمی ‘ ی کونجی ژوورەکانە.

لەسەردانی نوێنەرانی ئەمەریکا بۆ ڕۆژاڤا هەوڵی ڕازیکردنی کاربەدەستانی پەیەدە دەدەن بۆ شەراکەتی ئەنەکەسە، بۆ هەمان مەبەست نوێنەرانی ڕۆژئاڤا لە فەڕەنسا بانگی کۆشکی ئەلیزێ دەکرێن و لەسەر یەک هەوڵ دەدەن.

لە نیسانی ٢٠١١ ەوە کاتی شەڕی ناوخۆیی لە سوریا کەوتەوە، کوردەکان لە ڕۆژئاڤا هەوڵی بونیادنانی هێزێکی خۆپاراستن و بەڕێوەبەرییەکی خۆسەر دەدەن. لە سەرەتای ٢٠١٤ ەوە خۆسەری کانتۆنەکانی عەفرین، کۆبانێ و جەزیرەیان ڕاگەیاند. داعش لە ساڵی ٢٠١٤ دا داعش دوای داگیرکردنی بەشێکی زۆر لە خاکی سوریا و عێراق، ئەمجارەیان پەلاماری کۆبانێ دا و کوردەکان لەوێ کەوتنە شەڕێکی گەورەی پاراستنەوە. لە سەرەکانی داعش یەکەمین زەبری لە کۆبانێوە بەرکەوت و بەزێنرا.

لە ‘هێزەکانی کوالیسیۆن’ی ٤٠ وڵاتی جیهان نێودەوڵەتی بە ئەمەریکا ، ڕووسیا و فەڕەنساوە بۆ شەڕی داعش کوردەکانی ڕۆژئاڤا بەشێک بوون لەو کوالیسیۆنەی کە لەناو جەرگەی شەڕی دژ بە داعش دا بوو لە ڕۆژئاڤا و باکوری سوریا. ئەمەریکا، ڕووسیا و فەڕەنسا (یەکێتی ئەورووپا) ستایشی پەیەدە، یەپەگە و یەپەژەیان کرد بۆ ئەو سیستەمەی کە ڕۆژئاڤا دایانمەزراندووە. هەمان کوالیسیۆن خۆشحاڵی خۆیان دەردەبڕی و ئاماژەیان بە ماف وئازادییەکان دەکرد بۆ کورد.

لەو قۆناغەدا دەوڵەتی تورکیا پشتگیری لە چەتەکانی سەر بە گروپەکانی وەک داعش، ئەلنوسرا، تەحریر ئەلشام و هێزەکانی سوریای ئازاد دەکرد لە سوریا کە تەنیا جلەکانیان دەگۆڕان و هەموو سەر بە ئەلقاعیدەن. لەوەدا هیچ جێی گومان نیە کە شەڕی دەوڵەتی تورک لە لایەن ئەو گروپانەی ئەلقاعیدەوە بەوەکالەت لە بەرامبەر ڕۆژئاڤا دەکرا.

لە کۆبونەوەی ١٦ حوزەیرانی ٢٠١٤ ی ئەنجومەنی وەزیرانی تورکیا ئەلنوسرای لە لیستی ڕێکخراوە تیرۆریستەکان دەرهێنا. بڕیارەکە لە ١٨ ی حوزەیرانی ٢٠١٤ لە ڕۆژنامەی فەرمی ئەو ولاتەدا بلاوکرایەوە. بەڵام لە کۆبونەوەیەکی ڕۆژنامەوانی ٢ ی کانونی یەکەمی ٢٠١٥ وەزارەتی بەرگری ڕوسیا ، پەیوەندی نێوان داعش و تورکیا بەنیشاندانی دیمەنی تۆمارکراو بەهۆی رەسەدی سەتەلایت، نیشاندا. لە لەدوانەکەدا هاتبوو کە ئەردۆغان و بنەماڵەکەی بەهۆی چەتەکانی داعش بەهۆی قاچاخ نەوت لە عێراق و سوریا دەبەن.

ئەوەش دیمەنەکانە
(https://www.youtube.com/watch?v=H3nbDsYNTwM)

وێرای کراوەیی دۆخەکە لەو ئاستەشدا، دەوڵەتی تورک بەشێوەیەکی سیستەماتیک و یەک لە دوای ڕایدەگەیاند کە عەفرین داگیر دەکات و دواتر بەرەو رۆژهەلاتی فرات دەچێت. کوردەکان لە ڕۆژئاوای فرات لەگەڵ ڕوسیا و لە رۆژهەلاتی فراتیش لەگەڵ ئەمریکیەکاندا لە شەراکەت و پەیوەندیەکی ' باش' دا بوون.

' یەکەتی نەتەوەیی' بۆ کورد دەوێت؟

بەدرێژایی ئەو قۆناغە، ئەو پێکهاتەیەی کە ناوی ئەنەکەسەیە، لە ئەستەمبول و ئورفا بەبەردەوامی لەگەڵ ئەرکدارانی دەزگای موخابەراتی تورک- میت کۆدەبونەوە و بەکراوەییش لەدوانی چاپەمەنیان دەدا. لە بەرلین و ستۆکهۆڵمیش خۆپیشاندانیان ئەنجام دەدا و داوای ئەوەیان دەکرد کە پەیەدە بخرێتە لیستی تیرۆرەوە و بەوەش پشتگیریان لە دەولەتی تورکیا وەردەگرت.

ئەمەریکا و فەرەنسا و ڕوسیا کە بەردەوام بە پەیەدە دەڵێن " لەگەل ئەنەکەسە ڕێکەون" هۆکارەکەی هەرچییەک بێت، بێزار نین لەو سیاسەتەی ئەنەکەسە بەڕێوەی دەبات، بانگەوازیان لێدەکەن کە " پەیوەندیەکانتان لەگەل تورکیا ببڕن، کار لەدژی پەیەدە مەکەن".

بەڵام، لەکاتێکدا کە ئەو پەرەسەندنانە لەئارادابوون، ١٨ ی کانوونی دووهەمی ٢٠١٨ ڕوسیا هێزەکانی لە سنوری تورکیا-عەفرین کێشایەوە. دواتر ئاسمانی سوریای بۆ فڕۆکەکانی تورکیا کردەوە. تورکیا-چەتەکانی داعش عەفرینیان داگیر کرد. هەرچی ئەمەریکایە ڕایگەیاند کە " لە بەرئەوەی عەفرین لە رۆژهەلاتی فراتە توانین هیچ بکەین".

ئەمەریکا هەمان گەمەی لە ڕۆژهەڵاتی فراتیش کرد

لە تەموز و ئابی ٢٠١٩ دا نوێنەری ئەمریکا لە کاروباری سوریا جیمس جیفری دەستی بە جموجوڵێکی چڕوپڕ کرد لەگەڵ ئیدارەی رۆژئاڤا. لە ژێر ناوی بەربەستکردنی فشارەکانی تورکیا ئەو هێزانەی یەپەگە ،

یەپەژە و قسد – یان ناچار کرد کە لە سەر هێلی سنور بوون بەچەکی قورسەوە بۆ ١٥ کم بۆ ناوخۆی رۆژئاڤا بکێشنەوە و هەموو سەنگەر، خەندەقەکانیان پێ تێکدان، دواتر بەڕێی ڕاگەیاندن نیشانیان دەدا کە هێزی ئەمەریکی و کوردی پێکەوە دەورییە لە ناوچانە دابین دەکەن. ئەو لێدوانانە لە سەرەتای تشرینی ٢٠١٩ دا بوو.

ئیدارەی ئەمەریکا لە لێدوانێکی نوێی دا لە ٧ ی هەمان مانگدا □اگ□یاند کە هێزە سەربازییەکانیان لە سوریا و رۆژئاڤا دەکشێنەوە. دواتر، سەرۆکی ئەمەریکا ترمپیش □اگ□یاند ” تورکیا سنورەکانی ناپارێزێت ، ئەوە دوو سەد ساڵە کورد و تورک شەڕ دەکەن، ئەو شەڕە پەیوەندی بەوانەوە نیە”.

لە ٩ ی تشرینی یەکەمی ٢٠١٩ یشەوە ئاسمان و زەمینی ڕۆژهەلاتی فرات بۆ دەوڵەتی تورک کرایەوە. چەتەکانی داعش و سوپای تورک سەرێکانی و گرێ سپیان داگیرکرد، جەمیس جیفری نوێنەری ئەمەریکا بێئابڕوانە گووتی کە گوایە ئاگایی لەو شتانە نیە کە ڕوودەدات، شتێک نیە کە لە بەرامبەر دەوڵەتی تورک و چەتەکانی داعش بیکەن.

مایەی تێگەیشتنە کە مەسەلەی کشانەوەی هێزەکانی ئەمەریکا لە ڕۆژئاڤا و سوریا فێلێکی ڕووت و سادە بوو و دوای داگیرکردنی ئەو دوو ناوچەیە لەلایەن تورکیا و چەتەکانەوە ڕوونتر بوویەوە.

ئەمەریکا لەکاتێکدا کە بەبەرچاوی کامێراکانەوە لە عێراق هێزەکانی دەکێشایەوە، هەمان ئ□و □□زانە بەتاریکی شەو ، بەش-بەش هێزەکانیان بەکێشی لای بیرە پەترۆلەکانی دێرەزور دەکرد. دەکرێت بە چەند پرسێک لەوانەیە باشتر لە مەسەلەکە بگەین:

ئێستا، چی ڕوویدا، چۆن بوو لەکاتێکدا کە باس لە یەکخستنی کانتۆنەکانی عەفرین، کۆبانێ و جزیرە دەکرا، ئەمەریکا، روسیا و فەرەنسا یەیەکی کە بژاریان داگیرکاری تورکیا-داعش بوو لەبەرامبەر ر□ژئاڤا هەر وا لە پڕ دەستیان بە ‘ هەوڵ ‘ ی یەکێتی نەتەوەیی کورد کرد؟

ئەو زهنیەتە چیە کە ئەو هەموو هەرێمانەی پێشکەش بە دەولەی تورک کرد کە گەلی کورد و پێکهاتەکانی تر بە بەها یەکی گەورەی ڕەنج و خوێن رزگاریان کردبوو ئێستا ویژدانیان جوڵاوە لە پێناوی ‘ یەکێتی نەتەوەیی’ کورد ؟

بۆچی لەگەڵ شاندی کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستان دانانیشن؟

لە باکوری کوردستان لە سەرەتای کانوونی یەکەمی ٢٠١٩ دا ١٠ ڕێکخستن و پارتی کوردی کۆبونەوە لە پێناوی سازکردنی یەکێتی نەتەوەیی دا. شاندێک لەو پێکهاتەیە چوونە باشور و چاویان بە نوێنەرانی پارتی دیموکراتی کوردستان، یەکێتی نیشتمانی کوردستان و

بزوتنەوە گەران و پارتەکانی تر کەوت.
ئەو هەوڵەی(!) کە ئەمەریکا، فەرەنسا و ڕوسیا دەیدەن بۆ یەکخستنی کورد لە ڕۆژئاڤا بۆچی کەمترین پەرۆشیان بۆ باکوری کوردستانیش نیە، بە پشتگیری لەو دەستپێشخەرییەی ئەوان ناکرێت؟ یەکخستنی پارتە کوردییەکان لە باکوری کوردستان ناکەوێتە چوارچێوەی یەکێتی نەتەوەییەوە؟ مەگەر ئەوەی لە باکوری کوردستان دەکرێت بە یەکێتی نەتەوەیی نیە؟
شاندی ئەمەریکا کە دەچنە ڕۆژئاڤا و پەیەدە و ئەنەکەسە کۆدەکەنەوە، بە هەمان هەوڵ لەنێوان پەکەکە، پدک، ینک و گەران نادەن؟ فەرەنسا و ڕوسیا کە خۆشحاڵیان دەردبڕن بە کۆکردنەوەی پەیەدە و ئەنەکەسە، بۆچی بۆ هەموو کوردستان دەرینابڕن؟
داخۆ لەژێر کۆنترۆڵێکی رەهای ئەمەریکا و ڕوسیا بەسەر سوریا و عێراقەوە و کردنەوەی ئاسمانەکەی بۆ تورکیا ، دەکرێت داوا لە یەکێتی نەتەوەیی بۆ کورد لە ڕۆژئاڤا بکرێت؟
لە هەموو کات و لە هەر جێیەکی دونیا، یەکێتی نەتەوەیی لەسەر خاکێکی ئازادکراو لە زەبری داگیرکەران و لە پێناوی دامەزراندنی ئیدارەیەکی ئازاد بووە. کە لەڕاستیدا یەکێتی نەتەوەیی لە دژی داگیرکەرانی ناوخۆیی و دەرەکی بووە. بەڵام ئەو یەکێتی نەتەوەییەی کە ڕوسیا ، ئەمەریکا و فەرەنسا پەیەدە-ئەنەکەسە دەیانەوێ، داخۆ بە ئەوەیە کە کورد ببنە خاوەن پێگە و بە ئازادکردنە لە داگیرکەرییەی تورکیا؟
شاندێک بە سەرۆکایەتی، هاوسەرۆکی کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستان ک.ن.ک ئەحمەد قەرەموس بە ئامانجی پێکهاتنی یەکێتی نەتەوەیی لە ٨ ی کانوونی یەکەمی ٢٠١٩ دا چووە باشوری کوردستان بە نوسراو و زارەکی داوای دیداری لە پارتی دیموکراتی کوردستان و مسعود بارزانی کردبوو بەڵام وەڵامیان نەدرایەوە. کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستان بە ئامانجی پەرەدان بە یەکێتی نەتەوەیی دامەزرا و ٣٨ پارت، رێکخستن و دەزگا سیاسی و مەدەنی لە ژێر چەتریدا کۆکردۆتەوە. جگە لە پارتی لەگەڵ هەموو پارت و رێکخراوەکانی تر لە باشوری کوردستان لەسەر یەکێتی نەتەوەیی دیداریان ئەنجام دا.
لەکاتێکدا پارتی دیموکراتی کوردستان پشتگیری ” یەکێتی نەتەوەیی” نێوان پەیەدە و ئەنەکەسە دەکات بەلام بۆچی لەگەڵ شاندی کۆنگرەی نەتەوەیی کوردستان کۆنابێتەوە؟ بۆچی پارتی دیموکراتی کوردستان یەکێتی نەتەوەیی لەگەڵ پارتەکانی تری رۆژئاڤای کوردستان ناوێت؟

ئامانج دا بەشکردنی خەسەری دیموکراتی رۆژئاڤایە

ئەو سێ دەوڵەتە، لە کاتێکدا کە پێشنیازی پەیوەندی و شەراکەت لە

نێوان پارتی یەکێتی دیموکراتی پەیەدە و ئەنەکەسە دەکەن، داوای ئەوەی ناکەن کە ئەنەکەسە پەیوەندی لەگەڵ تورکیا ببڕێت یان نوسینگەکانی لە ڕوحا-ئورفا و ئەستەمبول داخات و بگەڕێنەوە رۆژئاڤا، ئامانجی ئەمەریکا دوورخستنەوەی پەیوەندی نێوان ئەنەکەسە و تورکیا نیە، بەڵکو لەڕێی ئەنەکەسەوە، بەکێشکردنی پەیەد□ی□ بۆ دۆخێک کە مایەی ڕەزامەندی پارتی دیموکراتی کوردستان و و تورکیا بێت. پەرۆشی نوێنەری ئەمەریکا بۆ کاروباری سوریا جیمس جیفری بۆ گەیشتن بەو ئامانجەیە. بۆ ئەوەش ئامانجی ئەمەریکا و فەرەنسا نزیککردنەوەی پەیەدە و ئەنەکەسە نیە، کۆتایی هێنان بەدۆخی دابەشبون و لەسەر بنەمای یەکێتی نەتەوەیی نیە، بەڵکو ئامانجی دابەشکردنی خۆسەری دیموکراتیە و ئەوەش لەسەر داوای تورکیا دەکەن.

ئەو شاندە تایبەتەی کە لە لایەن ئەمەریکا ، ڕوسیا و فەرەنسا دیدار ئەنجام دەدەن ل□ پێناو ' یەکێتی نەتەوەیی ' ڕۆژئاڤادا بۆ ل□ پێناوی ئاساییکردنەوەی پەیوەندی نێوان پەکەکە- پارتی دیموکراتی کوردستان هەمان کار ناکەن؟ لەکاتێکدا کە گوڕ بە کاروبارەکانی ' یەکێتی نەتەوەیی' دراوە لە رۆژئاڤا ، هەلایسانی قەیرانی زینێ و وەرتێ بۆ گەمارۆدانی قەندیل لە لایەن دەوڵەتی تورکیا و پارتی دیموکراتی کوردستانەوە، مەگەر دەکرێت ئەمەریکا و روسیا و فەرەنسا لە پەرەسەندنە بێ ئاگا بن؟

بۆ پاکتاوکردنی پەکەکە دەوڵەتی تورک هەنگاو بە هەنگاو سەرقاڵی داگیرکردنی باشوری کوردستانە؛ لەسەر چیا و گردۆلەکەکان بنکەی نوێی سەربازی دروست دەکەن، بنکەی رادار بۆ گوێگرتن و چاودێری دادەمەزرێنن، بەڵام کاربەستێکی پارتی دیموکراتی کوردستان کاتێ دەڵێت " پەکەکە با لە خاکی عێراق دەرچێت" و " تورکیا هەر لەسەرەتاوە کێشەی لەگەڵ کوردی سوریا نەبووە کێشەی لەگەڵ پەکەکەیە" ، مەگەر دەکرێت بیر لە دروستییان بۆ مەسەلەی یەکێتی نەتەوەیی لە رۆژئاوای کوردستان بکرێتەوە؟

ئەمەریکا، ڕوسیا و فەرەنسا یەکی کە عەفرین،سەرێکانی و گرێ سپیان ڕادەست بە تورکیا کرد، ڕێیان بۆ داگیرکاری باشوری کوردستان کردەوە، بوونە سەیرکەری بۆردومانکردنی کامپی مەخمور و شەنگال، داوایان بۆ نزیکردنەوەی پەیەدە و ئەنەکەسە نە لەگەڵ واقیع، ئەقڵ و لۆژیک نایەتەوە.

ئەو پیلانە نێونەتەوەییەی کە ئەمەریکا و روسیا سەرکێشی دەکەن لە ژێر ناوی ' یەکێتی نەتەوەیی' لە ڕۆژئاڤا، پاکتاوکردنی پەکەکە لە باشوری کوردستان، ئەو پیلانەیە کە دەولەتی تورکیا و پارتی دیموکراتی کوردستان دەیانەوێ ئەنجامی بدەن.

بە ڕاستیش ئەمەریکا، روسیا و فەرەنسا یەکێتی نەتەوەیی نێوان

کوردانی رۆژئاڤایان ناوێت، بەڵکو دەیانەوێ هەنگاو بە هەنگاو ئەو سیستەمی خۆسەرییە دیموکراتییەی کە نزیکەی ١٠ ساڵە دامەزراوە هەڵوەشێنن و مۆدێلێکی ئیدارەی دیکە بەهاوبەشی ئەنەکەسە دامەزرێنن. هەرگیز نەیاندەتوانی ئەو مۆدێلە بە کورد یان بە دژایەتی کورد ئەنجام بدەن. بەڵکو ئێستا هەوڵ دەدەن کە ئەو پیلانە قێزەونە بە بەشێک لە کورد ئەنجام بدەن. بەهۆی ئەو هەڵوێستانەیان لە ماوەی ئەم دە سالەی دواییەدا هیچ هۆکارێکی لۆژیکی و ئەقلانی نییە وا لە کورد بکات کە باوەڕ بە ڕوسیا و ئەمەریکا بێنن، ئەوەی دیکەی وەهم و درۆیەکی گەورەیە بە بەرچاوی هەموو کەسێکەوە ئەنجام دەدرێت!

فەردا چەتین

لە تورکییەوە: نەجیبە قەرەداغی

-________________________

سەرچاوە: ئەزگویر پۆلیتیکا